

Eğitim Kurumlarında Yaşanan Çok Boyutlu Disiplin Sorunlarının Giderilmesine Yönelik Disiplinel Yaklaşımların İncelenmesi

Mesut Yüksel

MEB Eğitim Yöneticisi

mesut.yuksel350@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Çağlar Karakeçi

MEB Eğitim Yöneticisi

caglarkarakeci@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Sevinç Kanat Polat

MEB Eğitim Yöneticisi

sevinckanat1621@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Rıdvan Yardımcı

MEB Eğitim Yöneticisi

ridvanyardimci99@gmail.com, ORCID:0000-0003-2794-2105

Ahmet Yumak

Türkçe Öğretmeni

samanyolu_85_85@hotmail.com, ORCID:0009-0008-1490-5448

Özet

Bu çalışmanın amacı, eğitim kurumlarında yaşanan çok boyutlu disiplin sorunlarının giderilmesine yönelik disiplinel yaklaşımların incelenmesidir. Eğitim öğretim sürecini aksatan veya tamamen engelleyen davranışların tümü istenmeyen davranış olarak ifade edilmektedir. Okullarda gerek bina dışına gerek bina

içinde sınıfta istenmeyen davranışların hepsi öğrencilerin ve öğretmenlerin sınıf içindeki düzenini bozar ve eğitimin istenen niteliklere erişimini engeller. Özellikle sınıf içindeki istenmeyen davranışlar, zamanın kötü kullanılmasını, öğretmenin ve öğrencilerin motivasyonun düşmesi gibi durumlara neden olabileceği için dersin amaçlara ulaşımını engeller. Birçok araştırmacı tarafından disiplin düzenini bozan istenmeyen davranışların neler olduğu ifade edilmiştir. Disiplin denilince hemen hemen herkesin aklına bir takım kurallar gelmekte ancak disiplin yaklaşımı denilince uzmanlar farklı şekillerde düşünmektedir. Araştırmacılar tarafından ortaya atılmış bazı disiplin yaklaşımları önleyici disiplin, destekleyici disiplin, düzeltici ya da iyileştirici disiplin, cezalandırıcı disiplin olarak sınıflandırılabilir. Bu çalışmada yukarıdaki çerçevede çok boyutlu disiplin sorunlarına ve bunlar özelinde ortaya konulan disiplinell yaklaşımlara değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Kurumu, Disiplin, Disiplinel Yaklaşım

Examination of Disciplinary Approaches to the Elimination of Multidimensional Disciplinary Problems Experienced in Educational Institutions

Abstract

The aim of this study is to examine the disciplinary approaches to the elimination of multidimensional disciplinary problems experienced in educational institutions. All behaviors that disrupt or completely prevent the educational learning process are expressed as undesirable behaviors. In schools, all unwanted behaviors in the classroom, both outside the building and inside the building, disrupt the order of students and teachers in the classroom and prevent access to the desired qualities of education. Especially unwanted behaviors in the classroom prevent the course from reaching its goals, as they can cause situations such as poor use of time, decreased motivation of teachers and students. It has been stated by many researchers what are the undesirable behaviors that disrupt the disciplinary order. When it comes to discipline, almost everyone comes up with a number of rules, but when it comes to the disciplinary approach, experts think in different ways. Some of the disciplinary approaches put forward by researchers can be classified as preventive discipline, supportive discipline, corrective or curative discipline, punitive discipline and restorative discipline. In this study, multidimensional disciplinary problems within the above framework and the disciplinary approaches put forward in particular will be addressed.

Key Words: Educational Institution, Discipline, Disciplinary Approach

Giriş

Öğretmen kaynaklı disiplin sorunları öğretmenlerin nitelik olarak yetersiz olması gerek öğretmenler gerek öğrenciler ile iletişim sorunları; sınıf yönetimi konusunda yetersiz olması, derse geç girmeleri; öğrenciye uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet; öğrenciye olan ilgisizlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul içindeki disiplin sorunlarının bir kaynağı olan öğretmenlerin sorun nedenleri oldukça önemli bir konudur. Bu konuda yapılan araştırmaların yoğunluğu konunun önemini ortaya koyması açısından dikkat çekicidir.

Disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin kategoriler tecrübe eksikliği; meslekten soğuma; sorumsuzluk ve öğretmenin sosyal yaşam sorumlulukları, sınıf yönetimi konusunda yetersizlik, alana hâkim olamama, sorumluluktan kaçma olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin okul ile ilgili yaşanan olumlu ya da olumsuz olaylarda gerek öğrenci ile gerek veli ile olan sağlıklı iletişimi, sosyal etkileşimi, sınıf içinde disiplini ve düzeni kolaylaştırmaktadır.

Anne babanın okul içinde olanı öğrenmesi ve müdahalede gecikmemesi çocuğun davranışının sonuçlarına katlanması için önemlidir. Ancak sağlıklı yaşanmayan her iletişim var olan olumsuz davranışları sürekli olağan hale getirebilir.

Öğretmenlerin nitelik açısından yetersiz olması öğretmenlik mesleğinin gerekli ve yeterli niteliklerine tamamen sahip olmaması anlamına gelmektedir. Bu durum ayrıca önem arz etmektedir.

Öğretmenlerin genç olmasından kaynaklanan kazanım yetersizliği ve mezun olmadan edinilmesi gereken niteliklerin kazanılmaması okul içinde gerek sınıf yönetiminde gerek ise okul amaçları doğrultusunda atılan her adımda öğretmeni önemli ölçüde zorlamaktadır.

Öğretmen temelinde olduğu gibi öğrenci temelinde de birtakım disiplin sorunları ile karşı karşıya görülmektedir. Öğrencilerin bir insan olarak bireyler ihtiyaçlarının ne olduğundan çok sadece derse odaklanması öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarına yol açabilmektedir.

Eğitimin görülmeyen bir kısmı da diğer taraftan okul dışında aileler tarafından verilmektedir. Ancak ailesin eğitimsiz olması, şiddete maruz kalması, anne babanın çocuğa karşı ilgisiz olması okulda bazı disiplin sorunlarına neden olabilmektedir.

Sosyal medyanın olumsuz içerikleri günümüzde kabul edilen bir sorundur. Ancak çocukların medyanın özellikle yeni medya araçlarının olumsuz yansımalarından etkilenmesi kaçınılmazdır.

Eğitim ortamlarında veya dışında edinilen zararlı davranışların okula yansması da disiplin sorunlarının başlıca nedenlerindedir. Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerine ilişkin kategoriler öğrencilerin okul ihtiyaçlarının belirlenmesi; okul içi etkinliklerin düzenlenmesi; rehberlik servis kullanımı ve eğitim verilmesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Okul içinde rehberlik öğretmenleri tarafından, kısa ve sıkıcı olmayacak bir şekilde düzenli bilgilendirme semineri yapılırsa öğrencilerin ve öğretmenlerin okul içindeki davranışlarında iyileşme olacaktır.

Okul rehberlik servisi hem bilgilendirici hem koruyucu olarak öğrencilere kötü alışkanlıkların sonuçlarını, akran ilişkilerini, kaba davranışlarının nedenlerini ve sonuçlarını ifade etmelidir.

Eğitim ortamlarında kişisel ve mesleki gelişim kazanamaya çalışan öğrencilere değer verilmeli ve bir birey olduğu hissettirilmelidir. şiddete maruz kalmaları, akran zorbalığı yaşamaları bu açıdan kesinlikle önlenmelidir.

Çok Boyutlu Disiplin Sorunları

Eğitim öğretim sürecini aksatan veya tamamen engelleyen davranışların tümü istenmeyen davranış olarak ifade edilmektedir. Okullarda gerek bina dışına gerek bina içinde sınıfta istenmeyen davranışların hepsi öğrencilerin ve öğretmenlerin sınıf içindeki düzenini bozar ve eğitimin istenen niteliklere erişimini engeller.

Sınıf içindeki özellikle istenmeyen davranışlar, zamanın kötü kullanılmasını, öğretmenin ve öğrencilerin motivasyonun düşmesi gibi durumlara neden olabileceği için dersin amaçlara ulaşımını engeller. Birçok araştırmacı tarafından disiplin düzenini bozan istenmeyen davranışların neler olduğu ifade edilmiştir.

Güven ve Dönmez (2002) istenmeyen davranışların başına okulda yaşanan öğrenci kavgaları; öğrenci ile öğretmen arasında yaşanan anlaşmazlıklar; okul bahçesi ya da okul binası içinde birtakım kişilerin öğrencileri rahatsız edebilecek davranışlar sergilemesi gibi davranışları okullarda disiplini bozan davranışlar olarak nitelendirmiştir (Güven & Dönmez:2002: 66).

Farklı bir bakış açısı ile Gupta (2006) disiplini bozan davranışları var olan otoriteye uyum sağlamama ve saygısızlık; kurallara ve yönetmeliklere uymama; kabalık göstermek; öğretmenlere ve okul müdürüne yapılan saygısızlık; sınıfa vaktinde gelmemek; bilinçli olarak istemli bir şekilde sorumluluklarını yerine getirmeme verilen ödevleri yapmama; ders esnasında yada sessiz olunması gereken ortamlara gürültü yapmak; sınıf içindeki kurallara uymamak; küfürlü konuşmak; kullanılmaması gereken kelimeleri kullanmak; grup oluşturup çete gibi davranmak; bir başkasına zorbalık yapmak; akran zorbalığı yapmak; kadınlara kaba davranışlarda bulunmak; asabiyet ile başkalarına ve mallarına zarar vermek; izinsiz başkalarının eşyalarını almak ya da kullanmak; kopya çekmek; bir başkasının görünüşü ya da herhangi özelliği ile alay etmek; üslup bozukluğu olarak örneklendirmiştir (Gupta, 2006: 267-268).

Boyras (2007), disiplin sorunlarının sebeplerinin; sınıf mevcutlarının kalabalık olması, sınıf kurallarının net ve anlaşılır olmaması, ders materyallerinin yetersizliği, ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımları, aile içinde yaşanan olumsuzluklar, sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklar, öğretmenlerin mesleki yetersizlikleri, öğretmen davranışlarının tutarsızlığı, olumsuz akran etkileşimi olabileceğini ifade etmektedir.

Türnüklü & Zoraloğlu (2001), Boyraz'a ilaveten disiplin sorunlarının nedenleri olarak, sosyal etkinliklerin yetersiz oluşunu, rehberlik servislerinin yetersizliğini, kültürel çevrenin yoksunluğunu, öğretim programlarındaki eksiklikleri sıralamaktadır.

Disiplin sorunlarının altında yatan bu tür sebeplerin öğrencilerin okula uyumu, adaptasyonu, oryantasyonu, motivasyonu açısından büyük ölçüde engel teşkil edebileceği söylenebilir.

En kötü kural kuralsızlıktan iyidir. Kurallar konulmalı fakat kuralların hangi amaca hizmet ettiği öğrencilere ifade edilmelidir. Kurallar belirlenirken öğrencilerin de sürece dahil edilmesi kurallara uyum noktasında disiplin sorunlarının tamamen ortadan kalkmasını sağlamasa da büyük oranda azalmasını katkı sunabilir.

Öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çekecek materyal kullanımı, öğretmenin derse ve konuya hakimiyeti sınıf içinde disiplin sorunlarının azalmasını sağlayabilir. Disiplin sorunlarının sebepleri, öğretmen kaynaklı ve öğrenci kaynaklı olarak ayrı ayrı ele alınabilir.

Disiplinel Yaklaşımlar

Disiplin denilince hemen hemen herkesin aklına bir takım kurallar gelmekte ancak disiplin yaklaşımı denilince uzmanlar farklı şekillerde düşünmektedir. Araştırmacılar tarafından ortaya atılmış bazı disiplin yaklaşımları “önleyici disiplin”, “destekleyici disiplin”, “düzeltici ya da iyileştirici disiplin”, “cezalandırıcı disiplin” olarak sınıflandırılabilir.

1.Önleyici Disiplin

Okul sınırları içinde bulunan tüm öğrenci ve öğretmenlerin özgürlük alanı olduğu kadar sınırları da bulunmaktadır. Sınırlar varlığı ve ortaya çıkışı kişisel, görev yetkileri ve sorumlulukları da göz önünde bulundurur. Bu durumda okullar sınırları içinde ve eğitim öğretim sürecinde tüm davranışların bir beklenti sonucunda oluştuğu kabul edilebilir.

Beklentilerin karşılanabilmesi için hem öğrencilerin hem öğretmenlerin hatta okul müdürlerinin bile uygulayacağı kurallar bulunmaktadır. Kurum içindeki yönetimin başarılı olması için başvuru olan bu tür disiplin anlayışı önleyici disiplindir.

Önleyici disiplininde amaç koyulan kuralların dışına çıkılmasını engellemek, olur da kuralların dışına çıkılması söz konusu olursa bu durumunu olabildiğince az karşılaşıp kılabilmehtir.

Dikkat edilirse önleyici disiplinindeki amacın cezadan uzak kişilere fayda sağlayabilecek kurallara uymayı öğretebilmek ve bu bilinci oluşturabilecek bir yaklaşım oluşturmaktadır. Kısacası önleyici disiplininde hedeflenen kişilere öz disiplin anlayışını aşılamahtır (Geylan & Tonus, 2013:186).

2. Destekleyici Disiplin

Eğitim ğretim s¼reci içinde önleyici disiplinin yetersiz kaldığı, kurum içinde uyum sorunu yaşıyabilen öğrencilerin olduğu durumlar ile karşılaşılabılır. Bu durumlarda disiplinin desteklenmesi esastır ve destekleyici disiplin ile öğrencilerin davranışlarının d¼zeldilmesi amaçlanır.

Öğrencilerin davranışlarının m¼mk¼n olan en ideal şekilde d¼zeldilmesi destekleyici disiplinin temel amacıdır. Burada temel amaç davranışların yeniden d¼zenleyici şekilde desteklenmesidir.

Öğrencinin kendine h¼kim olmakta zorlandığı durumlara öz¼mler geliştirmesi ve öğrencinin kendine h¼kim olmasını sağlamaması bakımından oldukça önemli bir yeri olan destekleyici disiplin s¼reci daha sorunsuz hala getirmeye çalışır (Erzurum & Kır, 2011: 275).

3. D¼zeltici Disiplin

Bazı durumlarda ne kadar çok nlem alınırsa alınsın aynı d¼zensizlikler yaşanmaya devam edebilir. Önleyici disiplin ile hedeflenen oluşabilecek d¼zensizlikleri daha ortaya çıkmadan engellemek ya da oluştuğunda sorunları çok hızlı bir şekilde d¼zeldilmesini sağlamak hedeflenmektedir.

Destekleyici gibi kişiye öz kontrol becerisi kazandırmayı da amaçlamaktadır. Ancak bazı durumlarda önleyici disiplinin de yetersiz geldiği g¼r¼ld¼. T¼m çabalara rağmen bazen kural ihlallerin yapılması sonucunda oluşan bu rahatsızlığı ortadan kaldırmak için hataların tekrardan yapılmasını engellemek için d¼zeltici disiplin yaklaşımı ortaya atılmıştır.

Bazı durumlarda ğrenci aynı davranışı tekrarlama eğilimi g¼sterebilir. Bu durumlarda öğrencinin davranışını yönlendirebilmek için kişilerin hareketlerini d¼zeltmek isteyebilir.

D¼zeltici disiplinde önemli olan olgu istenmeyen davranışların olabilecek en doğru şekilde tespit edilip kaynağının bulunmasıdır. Bu şekilde zaman içinde mevcut d¼zenden sapma davranışı g¼sterenlerin de d¼zene uyması sağlanmaya çalışılır (İlgar, 2000: 167).

Düzeltilici disiplin sonucunda düzeltilmek istenen davranış durumu biraz daha olumlu hale getirebilir. Çünkü düzeltilici disiplin en başta ve temelde öğretmenlerin davranışları ile ilgilidir.

Öğretmen öğrencinin sınıf içinde dikkat dağıtan, öğrencileri ve öğretmenleri rahatsız eden, normal olmayan davranışlarını uygun hale getirmek gayesiyle olaylara ve durumlara müdahale eder (Rogers, 2004:3-4).

4.Cezalandırıcı Disiplin

Günümüzde ev içinde çocuklara anne ve babanın çocuğu eğitmek amacıyla istenmeyen davranışlar göstermesi durumunda çocuğa ceza vermesi e istenmeyen davranışından vazgeçmesinin beklendiği bilinmektedir.

Ceza bireyin hem en eski hem de en güncel eğitime silahlarından biridir. Çocuk için ve yetişkinler için ailede başlayan ceza, caydırıcı etki yaratabilmek, istenmeyen davranıştan vazgeçilmesini sağlamak ve istenilen davranışı kişiye yaptırabilmek adına uygulanan bir yöntemdir.

Disiplin yöntemi en ilkel anlamda cezalar üzerine kurulu bir düzen olarak ifade edilebilir ancak buradaki ceza yasakların olduğu durumlarda yasakların ihlali söz konusu ise gündeme gelir.

Çoğu zaman gündelik hayatta disiplin kelimesini ceza ile aynı olarak kullanabilir ancak ceza disiplin kavramının oldukça azımsanacak bir kısmına tekabül eder. Her ne kadar ceza disiplinin az bir bölümüne tekabül etse de cezalandırıcı disiplin anlayışı günümüzde sıklıkla başvuru bir anlayıştır.

Ancak cezalandırıcı disiplinindeki mantık uzun vadede sorunların ve davranış kalıplarının köklü olarak çözüme kavuşturulmasından ziyade kısa vadede anlık çözümler yaratmasıdır.

Cezalandırıcı disiplin uzun vadede sorunlara köklü çözümler sunamamasının en büyük nedeni genelde öğrenciyi kınama, okuldan uzaklaştırma daha da kötüsü okuldan atılma gibi cezaları gerekli kılmasıdır.

Çünkü bu yöntemler öğrencilerin arkadaşlarından uzaklaşmasına, okuldan soğumasına neden olabilecek yöntemlerdir. Öğrencinin sosyal çevreden uzaklaşp, okula öğretmenlerine ve okul ile ilgili her türlü konuya yabancılaşmasına neden olabilmektedir.

Diğer taraftan okuldan uzaklaşan bir öğrencinin derslere olan ilgisi azalmakta hatta okul başarısı akademik anlamda zarar görebilmektedir. Bu tür disiplin anlayışının yaygın kullanılmasına rağmen hala eksik yönleri oldukça fazladır (Suvall, 2009:552-553).

Sonuç

İnsanoğlunun sosyal bir varlık olarak hayatta kalması, onu sürekli diğer insanlar ile bir arada yaşam sürmek zorunda bırakır. Bu nedenle her birey için bulunduğu ortamda var olan düzen içinde yaşamak ve uyumlu olmak bir gerekliliktir.

Diğer insanlar ile iç içe ve uyumlu yaşayabilmek yaşam kalitesinin ve yaşamın bir parçası olan sosyal alanın sağlıklı olmasına olanak tanır. Sosyal alan olarak okullar ise insanoğlunun hayatının büyük bir kısmını kapsamaktadır.

Okul içinde de dolayısıyla düzenin, uyumun olması esastır. Aksi durumda birçok insanın bir arada günün büyük bir bölümüne geçirmesi, üstelik eğitim ortamında dürdürmesi mümkün değildir.

Öğretmen kaynaklı disiplin sorunları öğretmenlerin nitelik olarak yetersiz olması gerek öğretmenler gerek öğrenciler ile iletişim sorunları; sınıf yönetimi konusunda yetersiz olması, derse geç girmeleri; öğrenciye uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddet; öğrenciye olan ilgisizlik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul içindeki disiplin sorunlarının bir kaynağı olan öğretmenlerin sorun nedenleri oldukça önemli bir konudur. Bu konuda yapılan araştırmaların yoğunluğu konunun önemini ortaya koyması açısından dikkat çekicidir.

Disiplin sorunlarının nedenlerine ilişkin kategoriler tecrübe eksikliği; meslekte soğuma; sorumsuzluk ve öğretmenin sosyal yaşam sorumlulukları, sınıf yönetimi konusunda yetersizlik, alana hâkim olamama, sorumluluktan kaçma olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin okul ile ilgili yaşanan olumlu ya da olumsuz olaylarda gerek öğrenci ile gerek veli ile olan sağlıklı iletişimi, sosyal etkileşimi, sınıf içinde disiplini ve düzeni kolaylaştırmaktadır.

Anne babanın okul içinde olanı öğrenmesi ve müdahalede gecikmemesi çocuğun davranışının sonuçlarına katlanması için mühimdir. Ancak sağlıklı yaşanmayan her iletişim var olan olumsuz davranışları sürekli olağan hale getirebilir.

Öğretmenin nitelik açısından yetersiz olması öğretmenlik mesleğinin gerekli ve yeterli niteliklerine tamamen sahip olmaması anlamına gelmektedir. Öğretmenlerin genç olmasından kaynaklanan kazanım yetersizliği ve mezun olmadan edinilmesi gereken niteliklerin kazanılmaması okul içinde gerek sınıf yönetiminde gerek ise okul amaçları doğrultusunda atılan her adımda öğretmeni zorlamaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerin yaşadığı tükenmişlik hissi mesleğinin gerekliliklerini yerine getirmesinde zorluk yaşamasına neden olmaktadır.

Özdaş (2013)'de araştırmasında istemeyen davranışların nedenlerini sınıflandırma yoluna gitmiştir. Buna göre istenmeyen öğrenci davranışlarını okuldan kaynaklanan nedenler, öğretmenden kaynaklı nedenler, sosyal çevre kaynaklı nedenler, aileden kaynaklanan nedenler, eğitim sisteminden kaynaklanan nedenler olarak sınıflandırmıştır.

Tümkaya (2005) yılında yaptığı çalışmada öğretmenlerin yaşadığı sorunların arkasında tükenmişlik olduğunu ayrıca tükenmişlikle beraber katı ve sert disiplin anlayışı da öğretmenlerin daha çok disiplin sorunu yaşamasına neden olduğunu ifade etmiştir.

Ekici & Burgaz (2009) tarafından yapılan çalışma da ise istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olan faktörü okul ve öğretmen olarak sınıflandırmıştır.

Tunç & arkadaşları (2015) yaptığı çalışmada öğretmenlere yansıyan disiplin sorunlarını kötü öğrenci davranışları olarak nitelendirmiştir. Örneğin, yerlere tükürmek, sınıfta izin almadan konuşmak, dolaşmak, sigara içmek, bulunulan ortama uyum sağlamamak gibi davranışların okulda disiplin sorununa neden olduğunu bulmuştur.

Benzer biçimde Öğe (2005) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin sınıf içinde en çok gösterdiği davranışın izinsiz konuşması olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukların okul içinde kendini ceza evinde gibi hissetmeleri çocukların okuldan kaçma gibi olumsuz davranışlar göstermesine ya da başkasına zarar vermesine neden olabilmektedir.

Pehlivan (2017) kavga etme, derse zamanında gelmeme, verilen sorumlulukları yerine getirmeme gibi davranışların öğrencilerin gösterdiği istenmeyen davranışlar olduğunu ifade etmiştir.

Sadece Türkiye'deki okullarda değil yurt dışındaki okullarda da disiplin sorunu okulların uğraştıkları en önemli problemlerdendir.

Yahya & arkadaşları (2009) çalışmasında okula kesici zarar verici aletlerin getirilmesi ve hırsızlık gibi davranışlarında öğrencilerin gösterdiği olumsuz davranışlardan olduğu görülmüştür.

Gökyer & Doğan (2016) ortaokullar üzerinde yaptığı çalışmada istenmeyen öğrenci davranışlarının öğrencilerden dolayı kaynaklanan nedenlerinin derse karşı ilgisiz kalma, konuyu dikkatli bir şekilde dinlememe, öğretmene saygısız davranma, derse geç gelme gibi istenmeyen davranışlar olduğunu belirtmiştir.

Elban (2009) çalışmasında ise ders sırasında ders ile ilgili olmayan ders dışı işler yapmak, derisi dinlememek, öğretmenden izin almadan konuşmak, kavga etmek gibi davranışların okulda disiplini bozan davranışlar olduğu tespit etmiştir.

Görmez (2016) çalışmasında öğrencilerden kaynaklı disiplin sorunlarını öğrencinin sınıfta küfürlü/argolu konuşma, ders sırasında düzeni bozarak başkalarına sözlü sataşma, derste izinsiz ve aralıksız konuşma ayrıca derisi dinlememe, sınıfta ayakta ya da hareket halinde alma, başkalarına şiddet uygulama olarak sıralamıştır.

Bay & diğerleri (2011) çalışmasında öğretmenlerin disiplin sorunlarında kullandıkları baş etme göre stratejilerini incelemiştir. Öğrencilere sınıf kuralını hatırlatma, anlamlı yüz ifadesi kullanma ve göz teması kurmak gibi tepkisel yaklaşıma dayalı davranışlar ile ilgili duruma müdahalede buldukları tespit edilmiştir.

Doğan & diğerleri (2014) de çalışmasında öğretmenlerin disiplin sorunlarında kullandıkları baş etme davranışlarını incelemiştir. Buna göre öğretmenlerin en çok kullandıkları baş etme yöntemleri ise öğrenciye sözlü uyarı, gerektiğinde ceza verme, görmezden gelme olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin bir insan olarak bireyler ihtiyaçlarının ne olduğundan çok sadece derse odaklanması öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarına yol açabilmektedir. Diğer taraftan eğitimin görülmeyen bir kısmı da okul dışında aileler tarafından verilmektedir.

Ancak ailesin eğitimsiz olması, şiddete maruz kalması, anne babanın çocuğa karşı ilgisiz olması okulda bazı disiplin sorunlarına neden olabilmektedir. Sosyal medyanın yaşı olmadığı günümüzde

kabul edilen bir sondur. Ancak çocukların medyanın özellikle yeni medya açlarının olumsuz yansımalarından etkilenmesi kaçınılmazdır.

Okul dışında edinilen zararlı davranışların okula yansması disiplin sorunlarının başlıca nedenlerindedir. Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerine ilişkin kategoriler öğrencilerin okul ihtiyaçlarının belirlenmesi; okul içi etkinliklerin düzenlenmesi; rehberlik servis kullanımını ve eğitim verilmesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Okul içinde rehberlik öğretmenleri tarafından, kısa ve sıkıcı olmayacak bir şekilde düzenli bilgilendirme semineri yapılırsa öğrencilerin ve öğretmenlerin okul içindeki davranışlarında iyileşme olacaktır.

Rehberlik servisi hem bilgilendirici hem koruyucu olarak öğrencilere kötü alışkanlıkların sonuçlarını, akran ilişkilerini, kaba davranışlarının nedenlerinin ve sonuçlarını ifade edilmelidir.

Öğrencilere değer verilmeli ve bir birey olduğu hissettirilmelidir. Şiddete maruz kalmaları, akran zorbalığı yaşamaları önlenmelidir. Böylelikle çocuk şiddet öğrenmez ve bir başkasına şiddet göstermez. Okul içinde boş zamanların değerlendirileceği etkinlikler yaratılmalıdır.

Böylelikle eğitim yönetimi çerçevesinde öğrencilerin okulda kaliteli zaman geçirmesi sağlanmış olacaktır. Ancak tün bu sorun çözümlerine ilişkin yaklaşımlarda bazı zorluklar yaşanmaktadır.

Öğrenci kaynaklı disiplin sorunlarının çözümlerinde karşılaşılan zorluklara ilişkin kategoriler okulun olanakları; yerine getirilemeyen sorumluluklar; vizyon eksikliği ve öğretmenlerin tükenmişlik hissi olarak ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin tükenmişlikleri okulda yaşanan sorunların çözümünde karşılaşılan zorlukların başındadır. Ayrıca okul müdürlerinin öğrenciler için düşündüğü hedeflerin yeterli olup olmadığı, vizyonu bu aşamada önem kazanmaktadır.

Okul içinde sorumluluklardan kaçınılması da disiplin sorunlarının çözümünde karşılaşılan zorluklardandır. Okullarda hem öğretmen hem de öğrenci kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır.

Ancak bu sorunların çözümleri, gereken kazanımların hem öğretmene hem öğrenciye hem de ailelere verilmesi ile mümkündür. Bu aşamada ise gerek devlet bütçesi, kişilerin gerek sosyoekonomik durumları gerek ise eğitim sistemlerinin içinde bulunduğu durumlar yasal şartları sorunların çözümünde karşılaşılan zorluklar olmaktadır.

Sonuç olarak okullarda hem öğretmen hem de öğrenci kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Ancak bu sorunların çözümleri, gereken kazanımların hem öğretmene hem öğrenciye hem de ailelere verilmesi ile mümkündür. Bu aşamada ise gerek devlet bütçesi, kişilerin gerek sosyo ekonomik durumları gerek ise eğitim sistemlerinin içinde bulunduğu durumlar yasal şartları sorunların çözümünde karşılaşılan zorluklar olmaktadır.

Kaynakça

- Akar, İ. (2003). *Öğrenci Davranışını Etkileyen Etmenler Sınıf Yönetimi*. Ankara. Pegem A Yayıncılık.
- Arca, O. (1994). Çocukta Ve Ailede Disiplini Sağlama Ve Sürdürme Yolları, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. (57), 28-32.
- Aydın, B., & Karakaya, B. A. (2021). Özel Ortaokul Sınıflarında Karşılaşılan İstenmeyen Öğrenci Davranışları. *Ekev Akademi Dergisi*, (88), 99-118.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başar, H.(2005). *Sınıf Yönetimi*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Başaran, İ.E. (2000). *Eğitimin Psikolojik Temelleri Eğitim Psikolojisi*. Ankara, Feryal Matbaası.
- Bay, E., Mert, O. Ve Ozan, C. (2011). İlköğretim 6-8. Sınıflarda Ortaya Çıkan İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Öğretmenleri Davranış Yönetim Stratejileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 49-70.
- Boyras, A. (2007). İlköğretim okullarında görev yapan aday öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları disiplin sorunları. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z., (1991). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı Ve Davranış*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Celep, C. (2004). *Sınıf Yönetimi Ve Disiplini*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Doğan, S., Uğurlu, C.T., Şöförtakımcı, G., Ay, D. Ve Zorlu, H. (2014). Öğretmenlerin Sınıf Ortamında Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar Ve Bu Davranışlarla Baş Etme Stratejileri. *Turkish Studies*, 9(2), 577-602.

Ekici C.E. Ve Burgaz, B (2009). İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Öğretmen Ve Okuldan Kaynaklanan Nedenleri, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91–111.

Elban, L. (2009). İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Eripek, S. (1980). Ankara ilinde bulunan öğretim kurumlarında disiplin uygulamaları ve bu uygulamaların öğrencilerin uyum değerlendirilmesi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ertürk, S. (1979). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Beytepe Basımevi.

Erzurum, H., & Kır, İ. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Kullandıkları Disiplin Türleri/Types Of Discipline That Primary School Teachers Practice. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 271-285.

Geylan, R. Ve Tonus, H.Z. (2013). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2900.

Görmez, E. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf İçi İstenmeyen Davranışlarının İncelenmesi, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 443-456.

Gupta, K. (2006). *School Management*. Delhi, Ind: Pragan Publications.

Güven, M. Ve Dönmez, B. (2002). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı Ve Beklentileri”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 3 (4), 59–68.

İlgar, L. (2000). *Eğitim Yönetimi Okul Yönetimi Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları

Kazancı, O. (1989). Sınıfta Disiplin Sorunu”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı 148.

Özdal A. & Özdal, H. & Çağanağa Ç. K. (2017). İlköğretim Kurumlarında Yöneticilere Yansıyan Disiplin Sorunları Ve Bu Sorunlara Dönük Yaklaşımları. *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. (12/25), 445-466.

Özdaş, F. (2013). Ortaokullarda Değerler Eğitimi Ve İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi/The Evaluation Of Teacher's Opinions Regarding The Student Misbehaviours And The Training Of Values At Secondary Schools.

Özdemir, A. (2007). *Öğrenci Disiplin İşleri Ve Uygulamaları*, (Ed. E.Karip), Sınıf Yönetimi, Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Rogers, B. (2004). *How To Manage Children's Challenging Behaviour*. London, Gbr: Sage Publications Inc.

Sorguç, B. (1986). *Disiplin Ve İdari Soruşturma*. Ankara, Milli Eğitim Basımevi.

Suvall, C. (2009). *Restorative Justice In Schools: Learning From Jena High School*. Harv. Cr-Cll Rev., 44, 547.

Şişman M., S. Turan, (2008). *Sınıf Yönetimi*. Ankara, Öğreti, Pegem Akademi

Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., Ve Özer, M. A. (2007). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tümkaya, S. (2005). Öğretmenlerin Sınıf İçi Disiplin Anlayışları Ve Tükenmişlikle İlişkisi, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz 2005, S:44, 549-568.

Türk Dil Kurumu (1994). *Okul Sözlüğü*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınlar.

Türnüklü, A.& Zoraloğlu, Y. (2001). İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 5(20), (417-441).